

постійно займатися самоосвітою та набуттям власної компетентності. Досвід такого навчання, набутий в університеті, стане для майбутнього фахівця запорукою подальшого неперервного навчання впродовж життя.

Отже, освітнє середовище вищого навчального закладу формує соціокультурні знання студента, допомагає розвантажити і зняти емоційну напруженість під час заняття, облегшує сприймання теоретичного матеріалу та дає можливість отримати бали успішності відповідно до їх бажань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М. : Педагогика-Пресс, 1996. – 536 с.
2. Гришкова Р. О. Умови формування соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі вивчення англійської мови / Р.О. Гришкова // Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили. – Миколаїв : МДГУ ім. Петра Могили, 2004. – № 23. – С. 135–143.
3. Ребуха Л. З. Викладач вищого навчального закладу: професійні особливості ділової жінки / Л. З. Ребуха // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. – 2009. – Додаток 4, том III (15). – С. 454–459.
4. Фурман А. В. Вступ до теорії освітньої діяльності [курс лекцій] / А.В. Фурман. – Тернопіль : ІЕСО. – 2005. – 86 с.

Решетило (Скоробогач) Т.Б.
студентка II курсу магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д. психол. н., професор
кафедри психології та соціальної роботи ТНЕУ
Фурман О.Є.

ПАРАМЕТРИ ВНУТРІШНЬОЇ КУЛЬТУРИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЇХ СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ

Сучасний інформаційний часопростір планети заповнений культурами різних етносів. Науковцями культура тлумачиться як сукупність норм, цінностей, поглядів тощо, котрі є спільними для певної групи людей, сутнісно вона зводиться до майстерного володіння людиною системою символів і знаків, сприяє збереженню цілісності будь-якої спільноти та активізує її процес [4].

Культура “пронизує всі без винятку стани суспільного життя, і немає жодного соціального феномена, який був би ізольований від впливу культури, не ніс би на собі відбиток такого діяння” [2, с. 63]. Загалом “культура як суспільна форма вітальної активності виробила етнічні та міжетнічні механізми забезпечення

фундаментальних смислів життя і в цьому розумінні є соціальною технологією» [3, с. 78]. Остання має безпосередньо вітальний характер, що визначає спрямування, зміст і стиль взаємостосунків особи з оточенням (сім'я, вулиця, ділове довкілля тощо).

Поняття культури, – як зауважує В.С. Стьопін, – розвивалося історично. Виникло декілька ліній у розробці цієї проблематики. Спочатку культуру розглядали як процес розвитку людського розуму, становлення духовності, тобто як еволюцію моральної, естетичної, релігійної, філософської, наукової, правової свідомості, яка забезпечує прогрес людства (німецький класичний ідеалізм – Кант, Гегель, німецький романтизм – Шіллер). Потім це явище пов'язують із його особливостями (система цінностей та ідей) у різних суспільствах, що визначають тип соціальної організації. Пізніше культуру розуміють як спосіб регулювання і реалізації людської діяльності, а також визнають її особливим аспектом буття, котрий полягає в трансляції програм поведінки, діяльності та спілкування. Водночас розвиток культури становить процес утворення нових смислів і значень, які гармонізують різні форми активності осіб та забезпечують формування нових кодових систем, що транслують ці смисли і значення. Отож “культура – це система історично розвиткових надбіологічних програм людської життєдіяльності (діяльності, поведінки і спілкування), які уможливають відтворення і зміну соціального життя в усіх його основних проявах” [2, с.64, 61].

Щодо змісту розведення понять параметрів культури – зовнішньої та внутрішньої, то серед дослідників існує багато позицій. Спочатку щодо функціональних підходів зовнішньої. Перший – полягає в тому, що зовнішню культуру розуміють як одну із організаційних підсистем (поряд з технологічною, адміністративною та ін.), що виконує функції адаптації організації до навколишнього середовища та забезпечує соціально-психологічну ідентифікацію її співробітників. У цьому розумінні організаційна культура описує властивість групи і являє собою сукупність поведінкових актів, смислів, ритуалів, міфів, котрі відповідають цінностям окремого підприємства і передають кожному члену із вуст в уста життєвий досвід. Другий вирізняється тим, що культура – це те, чим організація є. Саме ці підходи аналізують способи функціонування культури як системи управління [1, с.434].

Водночас функціональні параметричні аспекти другої (внутрішньої) стосуються контексту таких позицій щодо її вивчення, власне у діяльності соціального працівника як: а) символічного, що використовує смисли, символи (емблеми, прапорці, анекдоти, звички) для зменшення невизначеності у групі і вироблення адекватних орієнтирів поведінки у системі «соціальний працівник – клієнти»; б) когнітивного, що акцентує увагу на колективній свідомості у професійній діяльності працівників соцслужби, їхніх когнітивних схемах, тобто на системі знань, вірувань і правил, котрі зумовлюють їхні поведінкові формовияви; в) системного (цілісного), що розглядає вірування, цінності, ідеї як такі, котрі гуртують соціальних працівників як важливий сегмент суспільства [1, с. 435-440].

Відтак аналіз проблеми культури загалом та її зовнішнього і внутрішнього параметричного наповнення дає змогу виокремити власне такі характеристики у змісті останньої (внутрішньої), що стосуються діяльності соціального працівника, як: усвідомлення себе і свого місця в організації, комунікативну систему і мову

спілкування, зовнішній вигляд, звички і традиції, усвідомлення часу, взаємовідношення між людьми, цінності, норми, віру, процес розвитку соціального працівника та його навчання, трудову етику і мотивування тощо.

Окрім того, внутрішня культура діяльності соціального працівника охоплює такі елементи: інтереси, цінності і ціннісні орієнтації, знання, переконання, світогляд, навички, вміння, здібності, волю, потребу й здатність до самовиховання та самовдосконалення.

Отже, внутрішня культура особистості соціального працівника є єдністю професійних знань, умінь, що реалізуються в активній творчій діяльності із клієнтом. Вона, зрозуміло, пов'язана із світоглядними установками, моральними орієнтирами, політичними поглядами, естетичним смаком, культурою мислення тощо. Внутрішня культура посідає особливе місце в структурі загальної культури особистості, оскільки вона всебічно й ефективно реалізується в процесі діяльності. Саме тут акумулюються всі види культури особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Липатов С.А. Организационная культура: концептуальные модели и методы диагностики // Организационная психология. – СПб.: Питер, 2000. – С. 432–443.
2. Степин В.С. Культура // Вопросы философии. – 1999. – №8. – С. 61–71.
3. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б.В. Попова. – К.: Знання, 1998. – 264 с.
4. Фурман А.В. Психокультура української ментальності. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 132 с.

Рудакевич О.

*к. психол. н., доцент кафедри
психології та соціальної роботи
Тернопільського національного
економічного університету*

Музика І.

*студентка групи СР-31
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

ДУХОВНІСТЬ ЯК УЗМІСТОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Кожна людина вже з дитинства перебуває під впливом певної культури, а точніше - певного культурного середовища з тим або іншим (високим чи низьким) рівнем культури, опредмеченої у відповідних цінностях чи антицінностях. Виховання і навчання людини полягає в її залученні до культури, у засвоєнні нею накопичених творчих знань, умінь, навичок, а також духовних цінностей і норм поведінки соціальної групи, в якій вона живе. «Має місце нагальна потреба не